

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
Завідувач кафедри ФМФР
_____ (Баранова В.Г.)
“ ___ ” _____ 2018__р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 072 “Фінанси, банківська справа та страхування”

за магістерською програмою професійного спрямування

«Фінансовий та страховий менеджмент»

на тему: **Фінансова стійкість фінансової установи: проблеми
забезпечення та управління**

Виконавець:

Студентка VI курсу, групи М-5, ЦЗФН

Волкова Тетяна Володимирівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ /підпис/

Науковий керівник:

К.е.н., ст. викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Іоргачова Марія Іванівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ /підпис/

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ	6
1.1. Сутність фінансової стійкості фінансової установи	6
1.2. Фактори впливу на фінансову стійкість	9
1.3. Основні показники та методи оцінки фінансової стійкості банків	16
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ НА ПРИКЛАДІ АТ «УКРЕКСІМБАНК».....	33
2.1. Загальна фінансово – економічна характеристика АТ «Укрексімбанк»	33
2.2. Аналіз динаміки та структури капіталу банку	42
2.3. Оцінка фінансової стійкості АТ «Укрексімбанк»	57
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ТА ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ В АТ «УКРЕКСІМБАНК»	72
3.1. Напрямки забезпечення управління фінансовою стійкістю в АТ «Укрексімбанк»	72
3.2. Методи забезпечення фінансової стійкості банку АТ «Укрексімбанк»	76
3.3. Рекомендації щодо підвищення фінансової стійкості банку АТ «Укрексімбанк»	83
ВИСНОВКИ	92
Список використаних джерел	96
Додатки	102

ВСТУП

Сучасна банківська система являє собою важливу складову вітчизняної економіки. Зміцнення фінансової стійкості багатьох банків, їх динамічний розвиток забезпечує зміцнення довіри до них, а отже зростання позитивного впливу банківської системи на загальний рівень економічного розвитку країни.

Сьогодні практично всі українські банки переймаються проблемою дедалі зростаючої конкуренції, пов'язаної із перерозподілом капіталів та клієнтів, розширенням асортименту банківських послуг, впровадженням сучасних інформаційних технологій в управління банківською діяльністю. Це зумовлює необхідність удосконалення банківського менеджменту таким чином, щоб задовольнити попит на банківські продукти і послуги з боку суб'єктів ринкового середовища, забезпечивши при цьому прибутковість банківського бізнесу та захист від ризиків.

Необхідною умовою для ефективного функціонування економіки України є забезпечення фінансової стійкості банків. Але банк, як комерційне підприємство, зацікавлений у найбільш прибутковому вкладенні наявних грошових ресурсів. Прагнення до максимізації прибутків зумовлює вкладення коштів в операції, що мають підвищений ступінь ризику.

Отже, банк, здійснюючи певні операції, може зазнати ризику втрат та банкрутства. Класичне поняття про банківську систему впливає з трьох існуючих головних критеріїв: ліквідність, рентабельність та безпечність. Ці критерії необхідно враховувати банкам при вивченні проблеми ризику. Зважаючи на це, проблеми ефективного управління банківською діяльністю необхідно досліджувати з позицій можливості досягнення банками динамічного стану фінансової стійкості та підтримання оптимальної позиції на шкалі "прибуток-ризик". Такий підхід не є традиційним для вітчизняної школи фінансового управління банком, у розвинутих країнах він також недостатньо відпрацьований.

Сучасному банку в процесі діяльності постійно потрібно вирішувати

дилему "прибутковість - ліквідність", від успішного вирішення якої багато в чому залежить його функціонування. Існування цієї проблеми зумовлене ризиковим характером здійснення багатьох банківських операцій. Суб'єктивні та об'єктивні чинники ринкового механізму суттєво впливають на банківську сферу, здійснюючи прямий чи непрямий вплив як на самі банківські установи, так і на клієнтів банку та його ділових партнерів. Надзвичайно високе значення банків в ефективно функціонуючій ринковій системі зумовлює такий стан справ, коли суспільство не ставить під сумнів платоспроможність та стабільність банківської системи, а депоненти та акціонери будуть впевнені у фінансовій стійкості свого банку. Однак, незважаючи на значний обсяг вагомих наукових робіт з досліджуваних питань.

Мета кваліфікаційної роботи – на основі узагальнення теоретичних положень розглянути сутність фінансової стійкості комерційних банків, дослідити основи управління фінансовою стійкістю банку, виявити рівень фінансової стійкості АТ «Укресімбанк», та надати рекомендації щодо її зміцнення.

Виходячи з актуальності теми, для досягнення поставленої мети в кваліфікаційній роботі були визначені наступні **завдання**:

- вивчити теоретичні основи фінансової стійкості;
- розробити аналіз фінансової стійкості комерційного банку на базі АТ «Укресімбанк»;
- встановити напрямки підвищення фінансової стійкості АТ «Укресімбанк»

Предметом дослідження виступають теоретичні, методичні та практичні положення щодо управління фінансовою стійкістю фінансової установи.

Об'єктом дослідження є процес діяльності комерційних банків в умовах становлення ринкових відносин в Україні.

Практична значущість дослідження полягає в розробці рекомендацій щодо вдосконалення механізму управління фінансовою стійкістю АТ

«Укресімбанк»: продовжувати роботу з підвищення рівня капіталізації та якості капіталу, активно впроваджувати методи диверсифікації, резервування, страхування.

Теоретичною та методологічною основою дослідження є система загальнонаукових та спеціальних **методів дослідження**, а саме: порівняння (при розгляді методів оцінки фінансової стійкості банків, порівняння фактичних показників із показниками минулих років), синтезу (розгляд факторів впливу на фінансову стійкість), прогнозування (при складанні економіко – математичної моделі та прогнозуванні показника на 2018 рік) та ін.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел, кількості додатків.

Інформаційна база. Теоретичною основою дослідження послужили наукові публікації, монографічні видання таких вітчизняних і закордонних вчених як: А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко, Дзюблюк О. В., Михайлюк Р. В, Кобринь С. С, Золковер А.О., Гуменюк А. О., Довгань Ж. М, та ін.

Також, інформаційною базою дослідження є періодична економічна література, нормативно-законодавчі акти України, інтернет-ресурси, фінансова звітність банку, опубліковані тези «Напрями зміцнення фінансової стійкості АТ «Укресімбанк», які були використані на Сучасні теоретичні та практичні аспекти антикризового регулювання економіки країни збірник тез наукових робіт учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 13 жовтня 2018 р.) /ГО «Центр економічних досліджень та розвитку». – О. : ЦЕДР, 2018. – 172 с.

ВИСНОВКИ

Дослідження сутності понять фінансової стійкості, а також аналізу фінансового стану та фінансової стійкості АТ «Укрексімбанк», дозволило зробити ряд висновків науково-теоретичного та прикладного характеру:

Проаналізувавши теоретичні засади фінансової стійкості, слід зазначити, що науковці не дійшли до єдиної думки при визначенні даного поняття. Але, узагальнюючи різні точки зору, можна зробити висновок, що фінансова стійкість є фундаментальною складовою фінансової стабільності банку, показником, що характеризує ефективність реалізації банківських продуктів та наданих послуг, а також визначає фінансово-економічний стан банківської установи та її надійність на фінансовому ринку.

Фінансова стійкість є головною умовою банку для здійснення своєї діяльності. Саме вона є рушійним елементом побудови банківської системи України в цілому.

Фінансово стійкий банк – це банк, що прогресивно розвивається та демонструє позитивну динаміку при допустимих ризиках та ефективності, для якого характерним є пропорційне і збалансоване зростання його системоутворюючих компонент – капіталу, ліквідності, активів, фінансового результату, при цьому випереджаючі темпи зростання капіталу і ліквідності можуть свідчити про зростання потенціалу фінансової стійкості банку.

Фінансова стійкість банку прямо залежить від рівня ризикованості та якості управління активами і пасивами. Залежно від фінансового стану банку керівництво банку має вибрати відповідну політику управління активами: агресивну, оборонну або помірну.

В основі комерційної стійкості банку лежить розвиненість його зв'язків з іншими суб'єктами ринкової інфраструктури (рівень взаємовідносин з державою, з іншими комерційними банками, з клієнтами, з дебіторами та кредиторами). Основними заходами підвищення фінансової стійкості та надійності банку є: підтримка стабільного співвідношення власного і

позикового капіталу, забезпечення диверсифікованої структури залучених коштів і її адекватності структурі активів, підвищення адекватності оцінки кредитних ризиків, аналітична оцінка резервів дохідності операцій та рентабельності діяльності банку.

Фінансова стійкість банку характеризує фінансовий стан банківської установи в існуючому середовищі. Звідси можливо виділити основні параметри фінансової стійкості комерційного банку. До них належать: соціально-політична ситуація в країні, її загальноекономічний стан, стан фінансового ринку, внутрішня стійкість банківської установи.

До умов забезпечення фінансової стійкості сучасного банку можна віднести: достатній обсяг власного капіталу (за відсутності надлишкового); збалансованість структури активів та пасивів за строками і сумами; належний рівень рентабельності діяльності банку та його підтримка. Тому забезпечення фінансової стійкості комерційного банку вкрай необхідне для розвитку економіки нашої держави.

Визначено, що на фінансову стійкість мають вплив зовнішні та внутрішні фактори. До зовнішніх факторів, які впливають на фінансову стійкість як окремого банку, так і системи банківської в цілому відносять: низький інфляційний рівень, стійкість національної валюти, довіру громадян до кредитно-фінансової системи країни, державне регулювання банків діяльності, рейтингову систему оцінки діяльності банків та інші. До факторів внутрішніх належать: якість менеджменту, пов'язана з розподілом грамотним праці, правильною кредитною та депозитною політикою банку, стратегією банку, ефективним банківським маркетингом, дотриманням існуючих економічних нормативів, встановлених НБУ, професійними якостями керівництва банку, стабільність ресурсної бази, капіталізація, якість активів тощо. Фінансова стійкість банку є головною умовою його існування та активної діяльності. Вона формується під впливом факторів об'єктивних та суб'єктивних і оцінюється за допомогою як окремих показників фінансових так і зведених показників комплексних, що лежать в основі оцінок

рейтингових діяльності банків. Характеризуючи стійкість із фінансової сторони визначають показники: які базуються на достатності капіталу та структурі; структурі запозичених коштів та залучених; якості активів; показників, що характеризують динаміку окремих активу та пасиву складових.

В ході дослідження було з'ясовано, що саме означає інформаційне забезпечення - є одним із вирішальних факторів при оцінці фінансової стійкості банку. Залежно від того які джерела інформації ми використовуємо та як їх поєднуємо формується оцінка фінансової банку стійкості. Для оцінки ефективної рекомендується використовувати сукупність джерел інформації внутрішніх та зовнішніх. Адже на етапі сучасному розвитку сектору банківського, банк розглядається як система економічна, а його надійність як стабільність відносин між елементами її – це робить показник стабільності фінансової інтегральним показником, а тому інформація, що представляє забезпечення інформаційне оцінки фінансової стійкості, може бути як кількісна, так і якісна.

Аналіз динаміки та складу балансу АТ «Укрексімбанк» показав, що банк приділяє достатньо уваги питанням управління та збалансованості активів та пасивів, а також дотримується встановлених НБУ нормативів щодо капіталу.

На основі проведених досліджень фінансової стійкості можна зробити висновок, що АТ «Укрексімбанк», в цілому є фінансово стійкою установою, всі показники, взяті для аналізу фінансової стійкості, знаходяться в оптимальних межах, або є близькими до них, а також мають тенденцію до покращення або стабілізації. Механізм забезпечення фінансової стійкості банку реалізується через управління капіталом; ризиками, на які наражається банк в процесі діяльності та через планування.

Основними заходами по забезпеченню фінансової стійкості банку є: управління достатністю капіталу банку, лімітування (обмеження фінансових потоків), прийняття забезпечення (зниження суми збитку можливого шляхом

покриття ліквідним забезпеченням ризиків), формування резервів для покриття можливих втрат від операцій кредитних банку в майбутньому), диверсифікація ризику (розподіл потоків фінансових з метою забезпечення загальної банку стійкості до ризиків), планування та прогнозування (проводиться для більш детального структурування активів та пасивів), отримання додаткової інформації.

Для зміцнення фінансової стійкості банк повинен приділити увагу розроблянню шляхів удосконалення управління таким інструментам:

- покращення методів управління власним капіталом та підвищення рівня капіталізації банку;
- вдосконалення методів управління активами та зобов'язаннями, зокрема підвищення їх якості та мінімізації відсоткового ризику.

Також, на нашу думку, необхідно збільшити обсяг дохідних активів, зокрема збільшити обсяг кредитів. Потрібна оптимізація ресурсної бази банку. Для збільшення стабільності ресурсів пропонується проведення емісії цінних паперів. Приріст власного капіталу дозволить також підвищити надійність банку.

В АТ «Укресімбанк» потрібна диверсифікація працюючих активів і, відповідно, джерел доходу банку. Даний напрямок також можна реалізувати шляхом емісії цінних паперів. Це позитивно позначиться як на ліквідності, так і на прибутковості.

Крім того, банку необхідно оптимізувати структуру витрат. У зв'язку з необґрунтовано завищеною величиною функціональних витрат пропонується перегляд існуючої системи оплати праці працівників з метою скорочення непродуктивних витрат. Важливо застосовувати інтегральні системи оцінки ризиків (зокрема, найбільшим банкам системи оцінки “зверху–вниз”) і формувати оптимальну організаційну структуру, яка б органічно охоплювала управління ризиками на всіх етапах банківської діяльності.

Список використаних джерел:

1. Аналіз банківської діяльності: Підручник // А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; За ред. А. М. Герасимовича.,2011
2. Барановський О.І. Фінансові кризи: передумови, наслідки і шляхи запобігання: монографія / Барановський О.І. — К.: КНТУ, 2009. — 754 с
3. Бєлих Л.П. Стійкість комерційних банків. Як банкам уникнути банкрутства. - М.: Банки і біржі, ЮНИТИ, 2013
4. Забезпечення фінансової стійкості сучасного комерційного банку: теоретико-методологічні аспекти: Монографія / В.М. Кочетков, Київ, нац. екон. ун-т. – К.: КНЕУ, 2012
5. Дзюблюк О. В., Михайлюк Р. В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи: Монографія. – Тернопіль, 2009
6. Управління фінансовою стійкістю комерційного банку в умовах фінансової кризи- Кобринь С. С: Монограф., 2015
7. Шіллер Р.І. Фінансова стійкість комерційного банку та шляхи її зміцнення. - К.: Наук. думка, 2015. - 159 с
8. Худа О. Механізм управління фінансовою стійкістю комерційних банків, 2013
9. Коваленко В. В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю банківської системи: методологія і практика : монографія / В. В. Коваленко. – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ, 2014
- 10.Льясов С.М. Стійкість банківської системи: механізми управління, регіональні особливості: Навчальний посібник. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2011
- 11.Методи забезпечення фінансової стійкості комерційних банків-

- Золковер Андрій Олександрович, Гуменюк Андрій Олександрович:
Монограф.,2012
- 12.Довгань Ж. М. Фінансова стійкість банківської системи України : проблеми оцінки та забезпечення : Монограф.,2013
 - 13.О. М. Момот, канд. екон. наук, С. С. Анісімова: Фінансова стійкість банку: фактори впливу та механізм управління.,2011
 - 14.Пацера, М. М. Світова фінансова криза та її наслідки для банківської системи України.,2012
 - 15.Святко, С. А. Аналіз і оцінка фінансової стійкості банку як необхідна умова ефективного банківського менеджменту,2010
 - 16.Закон України «Про банки і банківську діяльність» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 5-6, ст.30)
 - 17.Вольська С. П. Фінансова стійкість банку та механізми її забезпечення: автореф. дис. канд. екон. Наук, 2013
 - 18.Малахова О.Л. Управління фінансовою стійкістю банків,2010
 - 19.Шульженко А. А. Забезпечення фінансової стійкості банків на основі підвищення рівня капіталізації / А. А. Шульженко,2009
 - 20.Онищенко В.О. Ринок банківських послуг: проблеми та інноваційні напрями розвитку в Україні: моногр.,2011
 - 21.Тарханова Е.А. Устойчивость коммерческих банков: монография / Е.А. Тарханова. – Тюмень: Издательство “Вектор Бук”, 2013
 - 22.Дмитренко, М.Г. Кредитування і контроль навчально-метод. пос. / М.Г. Дмитренко, В.С. Потлатюк. – К.: Кондор, 2015
 - 23.Жарковская Е.П. Банковское дело. - М.: Омега-Л, 2012.
 - 24.Брайович Б.С. Анализ банковских рисков. Система оценки корпоративного управления и управления финансовым риском / Пер. с англ.; вступ. ел. д.э.н. К.Р. Тагирбекова - М: Весь Мир, 2012.

- 25.Владими́рова М.П., Козлов А.И., Деньги, кредит, банки. - М.: КНОРУС, 2011
- 26.Кураков Л.П., Тимирясов В.Г., Кураков В.Л. Современные банковские системы: Учебное пособие. - 3-е изд., перераб. и доп. - М.: Гелиос АРВ, 2010
- 27.Иванова С.П. Деньги, кредит, банки. - М.: Дашков и Ко, 2014.
- 28.Панов Д.В. Финансовая стабильность банков: методологический подход / Д.В. Панов // Вестник финансовой академии. — 2015
- 29.Маленко И.С. Об аспектах обеспечения финансовой устойчивости коммерческих банков / И.С. Маленко // Вестник финансовой академии. — 2011
- 30.Лаврушин О.И. Деньги, кредит, банки / О.И. Лаврушин. – М.: Кнорус.,2012
- 31.Пономарева В.А. Влияние финансового кризиса на кредитование банками реального сектора экономики / В.А. Пономарева, 2013
- 32.Васюренко О.В., Азаренкова Г. Управління ліквідністю банку з погляду зміни швидкості його фінансових потоків, 2015
- 33.Васюренко О.В. Банківський менеджмент: Навчальний посібник . – Київ: Академія, 2012
- 34.Коцовська Р., Ричаківська В та інші. Операції комерційних банків – Львів : ЛБІ НБУ, 2015
- 35.Лютий, Ігор Олексійович. Банківський маркетинг: Навчальний посібник/ І.О. Лютий, О.О. Солодка. - К.: Знання, 2016.
- 36.Суржинський М. Поняття і сутність банківського регулювання та банківського нагляду в Україні // Юридичний журнал.- 2014.
- 37.Шиян, Дмитро Вікторович. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник/ Д.В. Шиян, Н.І. Строченко. - К.: А.С.К., 2015

- 38.Щибиволок, Зіновій Іванович. Аналіз банківської діяльності: Навчальний посібник/ З.І. Щибиволок; Відп. за вип. С.І. Шкарабан. - К.: Знання, 2014
- 39.Эдгар М. Управление финансами в коммерческих банках / Пер.с англ. М.: Альпина Бизнес Букс, 2014
- 40.Андрєєв А. Особливості становлення ринку банківських послуг в Україні // Банківська справа. - 2013.
- 41.Онищенко В.О. Основи банківської справи: Навчальний посібник. - Полтава: ПДТУ, 2014р
- 42.Ширинская Е.Б., Пономарева Н.А., Купчинский В.А. Финансово- аналитическая служба в банке: Практ. пособие. - М., 2010р
- 43.Аналіз діяльності комерційного банку: Навчальний посібник / За ред. Ф.Ф. Бутинця, А.М. Герасимовича – Житомир: ПП „Рута”, 2016
- 44.Белый Л.П. Устойчивость коммерческих банков – М.: ЮНИТИ, 2011
- 45.Дзюблюк О.В. Оптимізація управління активами і пасивами комерційного банку // Фінанси України – 2014
- 46.Жмуркевич А., Мицишин О., Мицишин І. Оптимізація планової фінансової моделі діяльності банківських установ//Регіональна економіка – 2014
- 47.Заруба О.Д. Фінансовий менеджмент у банках: Навчальний посібник – К.: Знання, 2016
- 48.Кігель В. Про визначення оптимального портфеля банку в умовах ризику неповернення коштів позичальниками // Вісник НБУ – 2015
- 49.Костюк А. Практика мікрокредитування в Україні // Баланс – 2011
- 50.Коваленко В.В. Чистий процентний спред як чинник розвитку банківської системи // Актуальні проблеми економіки – 2014
- 51.Іващук О., ЛуцівБ. Модель оптимальної структури

- інвестиційного портфеля комерційного банку // Фондовий ринок. – 2013
- 52.Денисенко М.П. Гроші та кредит у банківській справі: Навчальний посібник. – К.: Алерта, 2014
- 53.Ковбасюк М.Р. Економічний аналіз діяльності комерційних банків і підприємств: Навчальний посібник – К.: Видавничий дім „Скарби”, 2014
- 54..Колодізев О., Чмутова І. Трансфертний підхід до мінімізації ризиків у процесі антикризового управління банком // Вісник НБУ – 2015
- 55.Операції комерційних банків / Р. Коцовська, В. Ричаківська, Г. Табачук та інші – 4-те видання. – К.: Алерта, 2013
- 56.Масленченков Ю.С. Финансовый менеджмент в коммерческом банке:
- 57.Парасій-Вергуненко І.М. Аналіз банківської діяльності: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К.: КНЕУ, 2013
- 58.Парасій-Вергуненко І.М. Концептуальні засади стратегічного аналізу в банках // Фінанси України – 2014
- 59.Богдан Т.П. глобальні умови та внутрішні ризики функціонування валютно-фінансової сфери України /Т.П. Богдан// Фінанси України. — 2017. — №1. - С. 52-74.
- 60.Тиркало Р.І. Банківська справа: Навчальний посібник – Тернопіль: Карт- бланш, 2015
61. Марченко О.В. Оцінка кредитно-інвестиційної діяльності банку / О.В. Марченко, Ю.М. Золотопуп // Науковий журнал «Молодий вчений». - № 2 (42), лютий, 2017. - С. 283-287.
- 62.Файєр Д.А. Банківська система України і тіньовий капітал // Фінанси України – 2014
- 63.Хитрін О.І. Фінансова безпека комерційних банків // Фінанси України –

2016

64.Юрін Я., Сундук А. Фінансова й інвестиційна безпека банків та її вплив на загальноекономічну безпеку держави // Вісник НБУ – 2015